

۱۱

به مناسبت روز معلم، تغییر سیمای معلمان در

فیلم‌های ایرانی را با ذکر چند مثال مرور کرده‌ایم

پای تخته سینما

آمازون «قهرمان» اصغر فرهادی را در آمریکا اکران می‌کند

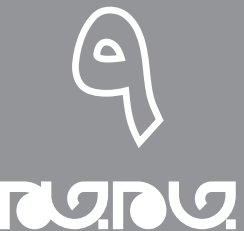
فرهنگ

یکشنبه ۱۲ اردیبهشت ۱۴۰۰ :: شماره ۵۹۲۸

۱۲

شب‌های قدر و رحمت رمضان

«قصه‌گویی به روش پیکسار» منتشر شد

همزمان با اسکاری که نصیب انیمیشن «روح»، آخرین ساخته کمپانی پیکسار شد، کتاب «قصه‌گویی به روش پیکسار: قوانینی برای روایت بر مبنای بهترین فیلم‌های پیکسار» با ترجمه صوفیا نصرالهی چاپ و در بازار کتاب پخش شد. به گزارش روابط عمومی این رویداد، کتاب قصه‌گویی به روش پیکسار، نوشته دن موشوویتز توسط نشر چترفیروزه به چاپ رسید و راهی بازار کتاب شد. این اثر سینمایی را صوفیا نصرالهی به زبان فارسی برگردانده‌است. دن موشوویتز، استاد دانشگاه و صوفیا نصرالهی، منتقد و روزنامه‌نگار سینمایی است که با انتشار چند کتاب سینمایی به عنوان مترجم وارد عرصه ترجمه شده‌است. این کتاب ۱۱ فصل دارد و در هر فصل، نویسنده یکی از ترفندهای پیکسار را برای جذاب‌تر کردن فیلمنامه‌ها با ذکر مثال‌هایی از انیمیشن‌های پیکسار توضیح داده. حسن ختام هر فصل نیز با کارکردن آن ترفند در انیمیشن «درون و بیرون» (Inside Out) تمام شده‌است. این کتاب با فصل انتخاب ایده آغاز می‌شود و توضیح می‌دهد چطور فیلمنامه‌نویس یا نویسنده باید ایده‌اش را انتخاب کند و چه ایده‌هایی قدرت‌گسترش‌یافتن در طول داستان را دارند. شخصیت‌پردازی، درام و تعارض، ساختار در فیلمنامه‌های پیکسار، شخصیت‌های شریر، درون‌مایه و پایان‌بندی از جمله دیگر فصل‌های کتاب قصه‌گویی به روش پیکسار هستند. دن موشوویتز در مقدمه کتاب، پیکسار را نماینده استودیوهای سینمایی می‌داند که صاحب یک صدای متمایز شدند. او می‌گوید: «به‌رغم این‌که با هر فیلم پیکسار به جهان‌هایی کاملاً متفاوت و متنوع برده‌ام می‌شوم، شیوه قصه‌گویی پیکسار ثابت می‌ماند.»

صوفیا نصرالهی مترجم کتاب، سال‌هاست در حوزه نقد سینما فعالیت دارد و دبیر بخش فرهنگ و هنر روزنامه‌ها و مجله‌های سینمایی متعددی بوده‌است. او نیز درباره کتاب تازه خود می‌گوید: «دن موشوویتز آن قدر روان و واضح، گام‌به‌گام با ارجاع به انیمیشن‌های محبوب پیکسار شیوه فیلمنامه‌نویسی آنها را توضیح داده که باعث می‌شود این کتاب نه فقط برای فیلمنامه‌نویسان یا تحلیل‌گران سینما که برای داستان‌نویسان یا هر کسی که می‌خواهد قصه‌ای بنویسد، کاربردی و جذاب باشد.»

گفتنی است از صوفیا نصرالهی پیش از این در همین انتشارات کتاب کارگاه پیشرفته فیلمسازی با فیلمسازان بزرگ منتشر شده بود. همچنین او کتاب فیل آقای شعیده‌باز را با انتشارات شهر قلم در حوزه کودک و کتاب «چرا شکست می‌خورید؟» را با انتشارات کارآفرین اتاق بازرگانی در حوزه اقتصاد ترجمه کرده‌است. در ۱۳۰ صفحه توسط انتشارات چتر فیروزه چاپ و توزیع شده‌است.

مطهری شدن

امروز، روز شهادت شیخ مرتضی

مطهری است

همه معلم‌ها هم معلم دارند، حتی معلم‌ترین‌ها. ۱۲ اردیبهشت را می‌شود از این زاویه نگاه کرد؛ روزی که به احترام شأن شیخ شهید، مرتضی مطهری از سال ۱۳۵۸ به بعد روز معلم نامیده شد و شاید سال‌ها انتظار کشیده بود تا مطهری، مطهری شود. شاید همه ۱۲ اردیبهشت‌ها تا پیش از آن سال داشتند به مرتضی‌ای کوچک کنجکاو، مرتضی‌ای جوان شاگردی‌کرده در محضر حضرات آیات بروچردی و خمینی و طباطبایی و محقق داماد تا مرتضی‌ای مدرس مدرسه مروی و استاد دانشگاه تهران می‌آموختند که چطور معلم منحصر به فرد و بی‌رقیب چندین دهه پس از خود برای توده‌های علاقه‌مند به دانستن درباره اسلام و مبانی انقلاب اسلامی بشود و بماند. شاید یکی از همین ۱۲ اردیبهشت‌ها باشد که شیخ مرتضی، حالا که بالیده و برای خودش جایگاهی در حوزه و دانشگاه و رده‌های بالای اثرگذار بر حاکمیت کشور به هم زده، می‌آموزد که چطور نماز بخواند بالاخره مطهری هم معلم‌هایی دارد که هیچ‌وقت زانوی تلمذ را بر زمین محضرشان راست نکرده‌است. حاج‌سید

هاشم موسوی‌حداد، از قدیمی‌ترین شاگردان مکتب اخلاقی و عرفانی عارف بی‌بدیل مرحوم آیت‌... العظمی حاج سیدمیرزا علی‌آقای قاضی، یکی از همین معلم‌هاست. کسی که علامه سید محمدحسین حسینی طهرانی در کتاب «روح مجرد» خود از اشتیاق شیخ مرتضی مطهری برای گرفتن وقتی و نشستن به گوشه خلوتی با ایشان می‌گوید. «روح مجرد» در اصل روایتی از زندگی این ولی‌برحق خدا، «سیدهاشم حداد» است اما جایی در بخش پنجم کتاب، نویسنده به نقل توصیه‌ای از سیدهاشم به مطهری درباره کیفیت نماز خواندن که مستقیماً از زبان شیخ شنیده، می‌پردازد. «مرحوم مطهری در مراجعت از این ملاقات‌ها بسیار مشغوف بودند و می‌فرمودند: در یک‌بار که خدمت‌شان بودم از من پرسیدند: نماز را چگونه می‌خوانی؟ عرض کردم: کاملاً توجه به معانی کلمات و جملات آن دارم! فرمودند: پس کی نماز می‌خوانی؟ ادر نماز توجهت به خدا باشد و بس! توجه به معانی مکن!» بعد سیدطهرانی به قلم خویش، این توصیه را شرح می‌دهد: «انصافاً این است و حق مطلب همین‌طور است که افاده فرموده‌اند؛ چرا که در نماز اگر انسان متوجه معانی نماز نشود که مثلاً

ایاک تَعْبُدُ و اِياک تَسْتَغِیْبُ به معنی آن است که: من فقط ترا عبادت می‌کنم و از تو استعانت می‌طلبم، ذهن و فکر نمازگار به این حقیقت متوجه بوده و از توجه کامل به خدا غافل است.» شاید یکی از همین ۱۲ اردیبهشت‌ها، شیخ مرتضی مطهری توصیه‌ی معلمش را به کار بسته و آماده ملاقات با خدا شده باشد.

تجلیل از ایثار طلبه‌ها

مستند «لمس مرگ» نور امید را حتی برای لحظات خفیر مرگ کروناایی به چهره مخاطب می‌تاباند

مدیریت بهشت‌زهر(س) و خیلی مخالفت کردند از این جهت که نگران ما بودند که در میان اموات کروناایی و فضای پرریسک قرار بگیریم، البته آقای خال با ما خیلی همکاری کردند و خیلی هم دوست داشتند که زحمات پرسنل‌شان دیده شود اما از طرفی هم نگران ما بودند. چون داخل محیط غسالخانه به دلیل رطوبت و بخار آب زیاد و تماس با بدن اموات کروناایی، به شدت محیط خطرناکی است و کوچک‌ترین غفلتی باعث می‌شود که شخص مبتلا شود. حتی یکی از دوستان هم مبتلا شد که خدا را شکر پس از دو هفته سلامتش برگشت. کلاً هم ارتباط با این مکان‌ها سخت است. بالاخره تعدادی از متوفیان آنجا بودند و دشوار می‌شد در کنارشان قرار گرفت. روزهای اول ما نوبتی کار ضبط را انجام می‌دادیم. اواخر که کمی دل‌وچرات بیشتر پیدا کردیم دوتا دوتا می‌رفتیم.

تأثیر حضور نیروهای جهادی در این بخش از نگاه شما به عنوان مستندساز چطور بود؟

همه نیروهای جهادی از بچه‌های طلبه هستند که به‌صورت دوره‌های «روزه‌الحق» می‌شوند کمک می‌کنند.

بنابیند، در حالت طبیعی شهری مثل تهران یک تعداد متوفی دارد که مثلاً

میانگین بین ۵۰ تا ۷۰ نفر می‌شود. بعد از کرونا این رقم به دو تا سه برابر رسیده که باعث شده حجم کار و شیفت‌های کاری بیشتر شود. به همین علت بود که نیروهای جهادی از میان طلبه‌ها به این ناوگان اضافه شدند. اوج کار طلبه‌ها هم در بخش خاکسپاری است. من خودم آن روزهای اولی که رفتم صحنه‌های به معنای دقیق کلمه ناراحت‌کننده‌ای می‌دیدم. می‌شود گفت که واقعا میت روی زمین مانده بود. یعنی از آن سالن انتظار که متوفی تحویل گرفته می‌شد تا بعد که غسل داده و آماده خاکسپاری می‌شد، ما به چشم می‌دیدیم که هیچ‌کس نبود این پیکر را تحویل بگیرد و کارکنان هم مجبور بودند به دلیل حجم بالای کار روی برانکارد آنها را هل بدهند. این مثلی را که می‌گویند کسی نیست زیر تابوت طرف را بگیرد واقعا آنجا ما به عینه می‌دیدیم و تماشای استیصال این متوفیان خیلی تلخ بود. در مستند هم برخی از این صحنه را گذاشته‌ایم اما با

فاطمه ترکاشوند

ادبیات و هنر

مستند کوتاه «لمس مرگ» به‌تازگی از سوی سازمان اوج منتشر شده تا تصویر جدید و به دور از کلیشه‌های مرسوم راز مرگ پیش چشم مخاطبان بگذارد و به جای تلخی و هراس از تلاش و فداکاری کارکنان بخش تطهیر بگوید. تصویری که برخلاف روزهای اول کرونا که تلخی مرگ‌های بی‌تشییع و پیکرهای بی‌غسل و کفن رسانه‌ها را پر کرده بود حالا مستقیماً از بخش تطهیر بهشت‌زهر(س) تصویری متفاوت ارائه می‌کند که در آن نه تنها نیروهای جهادی بلکه شاغلان این بخش، از دل و جان و با خطر انداختن سلامت خود، همه جزئیات را رعایت و حتی به جای خانواده‌هایی که نیستند برای متوفی سوگواری می‌کنند. با فریاد یحیایی، کارگردان این مستند گفت‌وگو کردیم.

در میان تبعات کرونا واقشار مختلف درگیر در آن چطور شد که سراغ این ایده رفتید؟

پیشنهاد کار را یکی از طلبه‌هایی داد که خودش داشت به صورت داوطلبانه به بهشت‌زهر(س) می‌رفت تا به کارکنان بخش تطهیر آنجا کمک کند. ایشان با من تماس گرفتند و گفتند قصد ساخت چنین مستندی را دارند و توجه مرا هم جلب کرد چون برایم جذاب بود که در دوره کرونا چطور کارهای مربوط به غسل میت انجام می‌شود. دوربین را برداشتیم و رفتیم بهشت‌زهر(س) اما متوجه شدیم که اموات را تیمم می‌دهند اما بعدتر وقتی پزشکان تایید کردند با شرایطی می‌شود متوفیان را غسل داد، این کار شروع شد.

کدام بخش برای خودتان جذاب‌تر بود؟

این‌که محیط برخلاف آنچه همه فکر می‌کنند محیط دلگیر یا مشمژکننده‌ای نبود بلکه فضای بسیار معنوی در غسالخانه حاکم است و افرادی که آنجا دارند فعالیت می‌کنند به معنای واقعی کلمه افراد متدینی هستند و این‌طور نیست که از سر نیاز مالی یا شغلی آنجا باشند. البته شغل‌شان هست اما به دلیل تدین‌شان واقعا مسؤولانه و دلسوزانه این کار را انجام می‌دهند.

دشواری‌های ساخت مستند در این باره چه بود؟

سختی‌هایش از همان ابتدا شروع شد. ما رفتیم سراغ

من رویکردهای متفاوتی برای مستند داشتم و طبعاً فرم‌های فانتزی‌تری هم به ذهنم می‌رسید. چون مرگ موضوعی است که فارغ از نگاه دینی ما، واقعا کسی نمی‌داند چه پدیده و چه عالمی است و برای همین دست برای انتخاب فرم باز است. اما در عین حال من نمی‌خواستم این فرم‌ها باعث شود که زحمات کادر تطهیرکنندگان را کم‌رنگ کنم. به همین دلیل به مرور کلاً آنها را کنار گذاشتم و به زحمات این کادر تابناوتم این مساله را که در نریشن هم گذاشتم به درستی نشان دهم که تطهیرکنندگان واقعا با متوفی مثل پدر و مادر و عزیز خود رفتار می‌کنند و نگاه‌شان اصلاً این‌طور نیست که این دیگر یک تکه گوشت است که از دنیا رفته و احترامی ندارد. اصلاً این‌طور نیست و واقعا تا لحظه آخر خاکسپاری با احترام با متوفی برخورد می‌کنند و اصلاً هم کاری ندارند که دینش چه بوده یا آدم خوب یا بدی بوده است. حتی نکته جالبی هست که ما نهایتاً در مستند نگذاشتیم اما در اخبار اعلام شده که نماینده کلیمیان مجلس با نامه‌کنشی از کارکنان بخش تطهیر به طور رسمی تشکر کرده است. این نکته مهمی است، چون اگر در اینترنت هم سرچ کنید خواهید دید که در نیویورک اجساد را با بیل مکانیکی در خاک می‌ریزند یعنی نه شرافتی و نه عزتی حفظ نمی‌شود اما خبر در کشور اصلاً شاهد این مشکل نبودیم و تا آخرین لحظه برای عزت و احترام متوفی علی‌رغم این بیماری خطرناک تلاش می‌شد و حتی آن طلبه با وجود کرونا دانش را تا گوش متوفی می‌برد که آداب تلقین را انجام دهد. مستند روایت این اتفاق مهم و تجلیل از این ایثارگری‌هاست. [

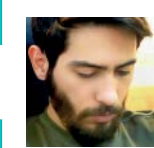
ورود طلبه‌ها این مشکل رفع شد و در وضعیتی که خود آشنایان و خانواده‌های متوفی برای تحویل پیکر نمی‌آمدند و همان‌طور که در مستند هم هست، حتی بعضاً در خانه هم کمک‌ی به حمل و نقل جنازه تا ماشین نمی‌کردند، این طلبه‌ها واقعا داشتند زحمت می‌کشیدند.

شما مستند را پیش از ماه مبارک رمضان فیلمبرداری کردید. اطلاعی دارید که در این ماه که متأسفانه با یک چهارم همزمان شده، چه وضعیتی در محل تطهیر حاکم است؟

آخرین خبری که از آن دارم این است که کمی اوضاع سخت‌تر و بدتر شده است. این را از دکتر خال نقل قول می‌کنم که بخش‌ها گفتند بعد از این موج جدید، وضعیت نگران‌کننده شده‌است. چند شب پیش هم برای مراسمی به بهشت‌زهر(س) رفتم و همین‌دوستان طلبه را دیدم و طبیعتاً حرف‌شان این بود که مردم باید خیلی بیشتر احتیاط کنند.

برخلاف انتظار، مستند شما فضای روشن و امیدواری دارد و مثل اغلب

مستندها در این موضوع، تلخی یا هراس را منتقل نمی‌کند. این رویکرد را عامدانه اتخاذ کردید یا ناشی از تجربه‌ای بود که در بهشت‌زهر(س) واقعا با آن مواجه شدید؟ رویکرد ما، اساساً نمایش زحمات تطهیرکنندگان بود. یعنی سمت خود موضوع مرگ نفرتیم. ابتدای کار البته

تطهیرکنندگان واقعا تا لحظه آخر خاکسپاری با احترام با متوفی برخورد می‌کنند و اصلاً هم کاری ندارند که دینش چه بوده یا آدم خوب یا بدی بوده است. نماینده کلیمیان مجلس با نامه‌کنشی از کارکنان بخش تطهیر تشکر کرده است